

RÖHRIG ESZTER

Innen el

A szerző irodalomtörténész, műfordító. Legutóbbi írását 2016. 4. számunkban közzöltük.

Hétvégén különösen nyugtalan a város. Mintha mindenki akarna valamit, valami jobbat, mint amiben a munkanapokon része volt. Erik és Éva a HÉV budai végállomásánál álltak. Elhatározták, hogy ma is elmennek a galériába. Meleg nyári nap volt, pedig még csak a tavasz elején jártak. Alig találtak maguknak helyet a kocsiban, aminek Éva örült, mert így Erik testéhez simulhatott. A jármű minden fékezésnél egymásnak döntötte őket. Éva szerette a megálló nevét, szeretett leszállni ott, ahol közel érezhette magát a földön túli erőkhöz. Átsétáltak egy rövid szakasznyi senki földjén, alagúton, gazon átjárón. Már a macskaköveken botladoztak, és Erik folyton féltette őt, mikor bicsaklik ki a lába, amire Éva azt szokta mondani, hogy ha egyszer itt nincs még egy keskeny járda sem, akkor nem szabad meghátrálni a lábtörés lehetősége előtt. Odaértek a képtárhoz. A lakótelepi toronyházakból ebéd utáni csönd áramlott feléjük, a szomszédos patinás vendéglőből bécsi szelet illata szállt. Elkérték a galéria kulcsát és lementek a bársonyosan barna falépcsőkön. Nyitva hagyták maguk mögött az ajtót, pedig tudták és megszokták, hogy nincs látogató. A kiállított képek vékony drótszalakon függték és néha meg-megremegtek a rücskös, meszelt falak előtt. A halálfák fekete tónusait nem szelídítette meg a fehér háttér, inkább kiemelte a rajzokon sötéten izzó létezés törekenységét. Minden lámpát felkapcsoltak és a fényben mintha nagyobbaknak látszottak volna a képek, amelyek homorú árnyékot vetettek a dongaboltozaton. Leültek a nyerstégla padlóra, és csendjükkel beszéltek a képekhez. Erik nem bírta tovább nyugton maradni, megint kisgyereket játszott és elkezdte babrálni a nadrágját. Éva becézte, nyugtatgatta, azt tette, amit Erik a legjobban szeretett, és egyszer csak azon vették észre magukat, hogy Éva leterített kabátján fekszenek. Erik megjegyezte, hátha nézik őket valahonnan, Ezekben a vacak spotlámpákban biztosan nincsen rejtett kamera, mondta Éva. A nyitva hagyott ajtó miatt azonban nem érezték biztonságban magukat, inkább feljöttek a fénylő napsütésbe, a kertbe, ahol Erik fényképezni kezdte Évát. Az egyik támfalra, mint mozivászatra rávetült a fa koronájának fekete árnyéka. Éva a falhoz simult, mindkét kezével ágaskodott, hogy elkapja az árnyképet. Aztán az alig-alig csordogáló, bronz fejű, kígyótestű csaphoz ment és elnézegette a vízforrás alatt elnyúló vakmedencét, amelyet itt-ott virágok, fűcsomók leptek el. Éva két lába közé fogta a fiúfejű kígyót, kezét lassan a csöpögő csap alá tartotta, és hol a vizet morzsolgatta, hol a bamba fiúfejet simogatta. Erik kattogtatta a gépet, mindkettejük örömeire. Aztán összeszedték a holmijukat és továbbálltak.

A HÉV megállóban még nem tudták, hogy a magyar Montmartre-ra vagy a római romkertbe menjenek-e. A dalmát falu vonzotta a tömeget, arra most nem vágytak, inkább az ókori romok közötti ma-

gányos sétát választották. Miután leszálltak, Erik előbb az amfiteátrumot szerette volna látni. Egyetlen megsüllyedt ülésor félköríve látszott ki a földből és a kőmonstrum néhány támpillére utalt a hajdani építmény szerkezetére. Az egykori porondot füves gaz nőtte be. Éva lába besüppedt az esőtől és kutyaürüléktől lágy földbe. Papír zsebkendő-foszlányokat görgetett a szél, megcsillant a nap a literes pillepalackokon, horpadt oldalú sörös dobozokon. Fölmásztak a romok tetejére, hogy jobban lássák az árnyékolt kőívet. Félkörben nőtt öreg fák ágai mögül vetődtek a fények rájuk. A színház mellett széles út vezetett ki a városból, amelyen szüntelenül dübörögtek a járművek. Átmentek az átellenben álló múzeumba. Éva emlékezett rá, hogy rendetlen romok hevernek a kertben. Csonka kőszobrok, útjelzőoszlopok, oltártöredékek, szarkofágok. A római kori leleteket csak szürke hullámpala tető óvta a hótól, esőtől, több gondoskodást hiába vártak ezek a kétezer éves túlélők. Fekete por lepte őket és elvesztették a számaikat, így nem tudni, hogy a falra szögezett táblán felsorolt címek és számok pontosan melyikükre vonatkoznak. Előbb a gyerekek szarkofágjaihoz értek, aztán egyre nagyobbak és monumentálisabbak következtek. Díszük vagy nem volt, vagy lekopott az idők során, de épen megmaradt a tetejük és széleiken a gubbasztó galambokra emlékeztető kődudorok. A halottakat felemészítő sírok is elenyésznek idővel. Mind rézsútosabban vetült a napfény a szürke palahullám alatt sétálgató párra. A temetői művészet keveset mond arról, aki egy-egy felirat vagy féldombormű alatt nyugodott egykor. Ezek a házformájú sírok ágyak lehettek, mert aljukban párnaformájú faragvány utalt arra, hogy hol pihent az elhunyt feje. Most üresek voltak, legtöbbjük sérült, vajon hová lettek a fonott gyékényre fektetett, kőbe zárt holtak? Árvíz, földrengés vetette ki őket ki sírjukból? Föld alatt vannak, vagy finom régészecsettel letisztították, beszámolták, vitrinbe tették őket.

Éva úgy érezte, felpúposodik a lába alatt a beton járólap, aztán szertefoszlik és mintha lágy anyagon lebegne. Mindazoknak a lelkét érezte magához áramlani, akiknek a teste egykor itt feküdhettek. Az utolsó síron épségben megmaradt, csecsemőket tápláló farkas féldomborművét látták. A farkas lába között négy duzzadt emlő lógott, amelyből kettőt Romulus és Remus szívott.

Most bementek a múzeumba. A neoantik stílusú épületet nemrégiben újjávarázsolták. Élénksárgára festett, talán napsugarakat ábrázoló, szeszélyesen egymást metsző vasrudakkal alátámasztott üvegtáblák emelkedtek a bejárat fölött, oldalt pedig betonhenger oszlopok és mű-talapatcsonkok álltak félkörben a klinkertéglás szörnyszülőtt oldalában. Éva elolvasta az építész honlapján, hogy mit akart kifejezni ezzel a konstrukcióval.

Odakint, a még az előző rendszerből itt felejtett, őrbódészerű pénztárnál láttak egy kiállítási plakátot. Misztikus címe magával ragadta Évát, azt szerette volna megnézni. Beléptek, és azonnal útjukat állta a háromméteres posztamensre emelt, féllábú Jupiter. Az első te-

remben az ókori fürdőkulturával találkoztak. Éva remélte, hogy a teremőr eligazítja, merre van a másik, a titokzatos látnivaló. A fásult tekintetű, kívül-belül elhanyagolt teremőr asszony csak azt tudta, hogy ahol ő áll, az micsoda. Annyira fáradtnak tűnt, hogy nem is értette a kérdést, és minden szót nehezebbre esett kimondani. Hiába keresték, nem találták meg a titkos utakat, sem a varázslatokat. Az akadálymentesítés, meg talán az építész fragmentumos elképzeléseiből fakadóan megbolygatták a belső tereket és szinteket. Éváék emelkedők és lejtők között keresgéltek a ki- és bejáratokat, boszszankodtak azon, hogy a robusztus liftakna fölötti teret miért íveli át üveghíd, ha nem lehet átmenni rajta. Minden fordulóban ellenőrizték a jegyüket, úgy látszik, nem keltettek bizalmat. Végül visszajutottak oda, ahonnan elindultak. Éva elment a frissen ácsolt, szaunapadokra emlékeztető wc-ülőkék előtt, majd átbottolt a szinteltolós szomszéd terembe, mert fejébe vette, hogy látni akar valami érdekeset. Nézegették a tárlókban a gyéren megvilágított tárgyakat, majd Éva tekintete megakadt az amfiteátrumok istennőjén, Nemesis Fortunán. Ő volt a gladiátorok védőszentje, tőle függött a szerencsésük, az életük. A magyarázat szerint a kezében a rőzsefáklya az életet, lábánál a kerék a sorsot jelképezi, de Éva inkább a férfi és a női attribútumoknak nézte a rőzsevevszót meg a kereket, amikor a szomszéd teremben megcsörrent a teremőrnő mobiltelefonja. Nem volt kíváncsi a nő magánéletére, de amikor meghallotta, hogy felkiált, aztán zokogásban tör ki, Éva összeresztette. Az enyésző romkert, a néptelen múzeum, a fásult személyzet mintha ezt a hörgő hangot, ezt a felszakadó kiáltást várta volna. Valami megváltozott. Talán értelmet nyer. A nő most a felső emeleten örködő kolléganőjét hívta, és arra kérte, szóljon a biztonságiaknak. Éva csodálkozott, hogy miért nem ő maga riasztotta őket, de főleg azt nem értette, mi történhetett. Megtámadták? Nem láttak semmit, mert már át is siettek a szomszéd terembe a szerencsétlenül járt nőhöz. Éva odahajolt hozzá, megkérdezte, nem kér-e vizet. Nem, felelte és rögtön szabadkozott, amiért zavart keltett. Nemrég még érzéketlen arca kipirosodott, teste a lépcsőre hanyatlott, lakkozott őszes haja szétzilálódott. Az odaérkező biztonságiak értetlenkedve néztek, amikor kérdésükre a nőből valósággal kiszakadt ez az egyszerű és számára végzetes mondat: „Meghalt a férjem”. Éváékát szégyenkezéshez hasonló érzés fogta el, mintha nem lenne illendő itt maradniuk, kiléptek a múzeumból, pedig lehet, hogy éppen azért kellett ma idejönniük, hogy megismerhessék ennek az egészséges életmódot hirdető kiállításnak az őrét. Aki nem tudta a jövőt: sem azt, hogy a titkos utakra vezető kiállítás csak összettel nyílik majd, mint később megtudták, sem azt, hogy a férje rövid idő múlva meg fog halni és búcsúlevelében a család nem talál majd magyarázatot az öngyilkosságára.

Évát napokig foglalkoztatta a megözvegyült teremőr, és elhatározták, visszamennek, ha lehet, többször is. Írt egy kérvényt a múzeum

igazgatónőjének, hogy engedélyezze a régészeti helyszín alkotói céllal való díjmentes látogatását. A provanszi világörökségekhez, az Alpillés védett olajfaligeteihez, Budán egy milliárdos magánbirtokán álló japán juharhoz — minden ellenvetés nélkül bejuthattak. A múzeum igazgatónője képeket kért Eriktől cserébe az egy hónapnyi ingyenes belépésért. Eriknek olyasvalamit kellett ígérnie, amiről nem tudhatta, létrejön-e egyáltalán. Éva nem fogja befejezni a szöveget. Talán nem hiába álldogált Marcus Aurelius fejszobra előtt, mert most úgy érezte, a filozófus arcának mészkőpórusaiból szikráznak hozzá szavai: „Ha a körülményeken nem tudsz változtatni, változz meg te magad”. Éva ezt a gondolatot úgy értelmezte, hogy már az is változás, ha megérti, nem érdemes erőszakoskodni és engedi győzni az igazgatónőt, alkotó vágyaik ettől függetlenek, szabadon áramlóak.

Jobb nem megzavarni a romkert pusztulását azzal, hogy ihletre várva idejárnak. Egy szeles napon Éva mégis visszatért a múzeumba, ezúttal egyedül, melankolikus állapotban. Szerette a szelet, különösen itt, ahol most az öreg fák koronájának minden ága mozgásba lendült, hullámozott az égen, és a leveles lombok alig hallható suhogása mintha egy másik világból szólt volna Évához. A szél a földről és a szarkofágok belsejéből felkapta a port és a szemébe fújta. A régi múzeum előtti rózsafaív alatt kopott pad állt. Olvasni kezdett. A könyv ismeretlen őseit juttatta eszébe, akik egy olyan kis német városkából szóródtak szét, mint amelyikről most a kiszáradt rózsafák alatt olvastott. A nap, a szél, a szövegből előkonduló harangok hangjai feloldották szorongásait, de a nyakában bilétát hordó ór járkálása kizökkentette átmeneti nyugalmaiból.

Éva művelúr cipője nem élt volna túl egy záport, márpedig a szél ereje északról sötét viharfelhőket kergetett föl a horizontra, emiatt kénytelen volt hazaindulni. Jóleső melegség áramlott szét benne, amikor a kijáratnál a pénztárosnő azt mondta neki, hogy nyugodtan jöjjön máskor is, és reméli, legközelebb magával hozza a művész urat is. Éva azt kívánta, bár Erik folytatná a rajzolást. A múltkor *Fortuna Nemesis* ligetében rajzolt, persze rejtekhelyüknek csak Éva adott nevet. A múzeum az istenek kertjét jelenti, bárkit oda képzelhet, ahol ők alkotnak. De Erik elszökött innen, megijedt az igazgatónő levelétől, a képadás kényszerétől. A múltkor lerajzolta a sötét istenek kertjét, ahogyan Éva magában elnevezte azt a szénrajzot, amelyen a fák sötétjéből valósággal kitör a világosság, és lent, mint meglapuló állatok, szarkofágok körvonalai sejlenek fel az aljnövényzetben. Erik eldugta, vagy eldobta a rajzot, szerencsére Éva kínai okostelefonjával lefényképezte, és a homályosra sikerült felvétel bekerült a készülék memóriájába.

Évának eddig nem hiányzott a szerelme, de amikor kilépett a kerítésen túlra, a beton bejárólóközpont előtti forgalomba, jó lett volna hallani Erik szokásos figyelmeztető szavait, nézzen körül, ne vágjon az autók elé, csak azért, mert nincs kedve lépései finom ritmusát megszakítani egy piros lámpa miatt. Amikor a HÉV a folyó

mellé ért, Éva szeme megakadt a Duna hullámain. Madarakhoz hasonlító, fehér tarajok iramodtak az árral szemben a piszkos szürke vízen. Egyszerre érzékelte eleven jelenlétüket és távozni kész lendületüket. Éva szinte már látta, bármikor felröppennek, elszállnak innen, mert ha a körülményeket nem tudják megváltoztatni, ők változnak át vízből levegőéggé.

Kohán Ferenc:
Sötét istenek kertje
(*Aquincum*), 2016

GYUKICS GÁBOR

ha létezik

*hangja olyan
mint ő maga
ennyit tudni
ha létezik*

*szentjeinek glóriái
elfeledve örvénylenek
apostolainak elveszett emlékezetében
csak ő találhatja meg
mert ő rejtette el
ha létezik*

603